

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВBLENDED LEARNING AS A TOOL FOR DEVELOPING COMPETITIVE
PROFESSIONALS

Стаття розглядає роль змішаного навчання в формуванні конкурентоспроможних фахівців у сучасному освітньому середовищі. Встановлено, що змішане навчання поєднує в собі традиційні та онлайн-методи, і визначається як ключовий інструмент для розвитку технічних та м'яких навичок, які є необхідними в умовах мінливого ринку праці. Зазначено, що вища та фахова передвища освіта переживають трансформацію, адаптуючись до відкритої та динамічної освітньої системи Європейського Союзу. У статті автори аналізують ефективність змішаного навчання у вирішенні викликів освіти та навчання, оцінивши його вплив на формування компетентностей, розвиток самостійності та адаптивності майбутніх фахівців. Зокрема, розглядається вплив інтерактивних онлайн-платформ, курсів та вебінарів на зміцнення практичних навичок та збільшення конкурентоздатності майбутніх фахівців на ринку праці. Автори розглядають та аналізують стратегії для впровадження змішаного навчання в освітніх програмах з метою підготовки кваліфікованих та конкурентоспроможних майбутніх фахівців. Методологія статті ґрунтується на дослідженні певних аспектів змішаного навчання та його впливу на розвиток навчання конкурентоспроможних фахівців. Основні етапи методології включали аналіз наукової літератури та проведення емпіричних досліджень. Актуальність теми дослідження зумовлена соціальною, гуманітарною кризою в Україні на тлі зовнішніх та внутрішніх викликів, які виникли внаслідок пандемії, а потім – війни, спричиненої російською федерацією в 2022 році. Автори статті в процесі дослідження дійшли висновку, що змішане навчання є перспективним інструментом формування конкурентоспроможних фахівців. Воно дозволяє враховувати індивідуальні потреби та можливість кожного здобувача освіти, а також забезпечує ефективне навчання необхідних для сучасного ринку праці навичок та компетенцій.

Ключові слова: змішане навчання, майбутні фахівці, навички, професійна підготовка, освітній процес, заклади освіти.

The article examines the role of blended learning in the formation of competitive specialists in the modern educational environment. It is established that blended learning combines traditional and online methods and is defined as a key tool for developing technical and soft skills that are necessary in a changing labour market. It is noted that higher and professional higher education is undergoing a transformation, adapting to the open and dynamic educational system of the European Union. In the article, the authors analyse the effectiveness of blended learning in addressing the challenges of education and training, assessing its impact on the formation of competencies, development of independence and adaptability of future professionals. In particular, the impact of interactive online platforms, courses and webinars on strengthening practical skills and increasing the competitiveness of future professionals in the labour market is considered. The authors review and analyse strategies for implementing blended learning in educational programmes to train qualified and competitive future professionals. The methodology of the article is based on the study of certain aspects of blended learning and its impact on the development of training of competitive specialists. The main stages of the methodology included an analysis of scientific literature and empirical research. The relevance of the research topic is due to the social and humanitarian crisis in Ukraine against the backdrop of external and internal challenges that arose as a result of the pandemic and then the war caused by the Russian Federation in 2022.

The authors of the article concluded that blended learning is a promising tool for the formation of competitive specialists. It allows to take into account the individual needs and capabilities of each student, and also provides effective training in the skills and competencies necessary for the modern labour market.

Key words: blended learning, future specialists, skills, professional training, educational process, educational institutions.

УДК 378.3:004.738.5
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/66.43>

Шелевер О.В.,

канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри психології
Ужгородського національного
університету

Сорочан Т.М.,

докт. пед. наук, професор,
директор
Центрального інституту післядипломної
освіти Державного закладу вищої освіти
«Університет менеджменту освіти»
Національної академії педагогічних
наук України

Кібенко Л.М.,

ст. викладач кафедри європейських мов
Харківського державного
біотехнологічного університету

Постановка проблеми в загальному вигляді. Вища та фахова передвища освіта переживає трансформацію, адаптуючись до відкритої та динамічної освітньої системи Європейського Союзу. Для цього закладам освіти всіх рівнів необхідно впроваджувати новітні методи, що спираються на інформаційні технології та відповідають різноманітним потребам, здібностям та інтересам майбутнім фахівцям. Змішане навчання є динамічним та інноваційним підходом до професійної підготовки, який має потенціал для підвищення ефективності навчання та формування конкурентоспроможних фахівців. Конкурентоспроможний

фахівець сьогодні потребує різноманітних навичок та якостей, щоб ефективно працювати в сучасному світі, таких як експертні знання, вміння аналізувати інформацію, проводити дослідження та робити висновки, комунікаційні навички, здатність мислити творчо та знаходити нові шляхи вирішення проблем, мати навички керівництва, здатність мотивувати та спрямовувати команду до досягнення спільної мети; вміння адаптуватись, адже готовність до змін та швидке адаптування до нових технологій є необхідним в умовах сьогодення; уміння працювати в команді; навички управління часом; технологічна грамотність, тощо.

У нашому дослідженні ми проаналізуємо переваги, стратегії та найкращі практики використання технологій змішаного навчання у професійному розвитку, що дозволить здобувачам, організаціям і адміністраціям закладів вищої та фахової передвищої освіти максимізувати свій ріст і успіх.

Аналіз останніх наукових досліджень. Змішане навчання зростає у сфері вищої та фахової передвищої освіти. Добре обґрунтовані дослідження чітко демонструють, як підхід до змішаного навчання охоплює традиційні цінності очного навчання та поєднує найкращі практики онлайн-навчання, пропонуючи при цьому гнучкий підхід.

Узагальнення досвіду професійної підготовки в умовах змішаного навчання можна знайти в працях Г. Ткачук, К. Осадчої, О. Спіріна, В. Бикова, О. Овчарук, І. Смирнової, Л. Карташової, А. Кононенка та ін.

Визначенню пріоритетних якостей конкурентоспроможного фахівця приділяється увага у працях також зарубіжних дослідників, серед яких можна виділити Marcel M. Robles, Rammer V., Berglund A., Thinyane H, та ін.

Мета статті. Проаналізувати та дослідити особливості впровадження змішаного навчання з метою формування конкурентоспроможних фахівців.

Основна частина дослідження. Безперервне навчання сьогодні розглядається як ключове питання для еволюції людей на професійному та особистому рівнях, підвищення продуктивності, працевлаштування та соціальної стабільності в глобально-конкурентному світі. У сучасному швидкому професійному середовищі дуже важливо залишатися на випередженні та постійно вдосконалювати свої навички. Важливо також пам'ятати, що вдосконалення навичок – це процес, який триває все життя. Так, науковці Т. Андрієнко зазначає [6], що «конкурентоспроможна особистість наділена здатністю здійснювати певну діяльність ефективніше за інших, розвиватися з метою реалізації себе професійно, соціально та особистісно». Саме тому важливими якостями є прагнення успіху, адаптаційні здібності, мобільність, автономність у прийнятті рішень та схильність до творчості, готовність до стриманого спілкування, раціональна пізнавальна активність, цілеспрямованість, працьовитість, креативність, критичність мислення, лідерство, ризикованість, стресостійкість [7]. Одним з потужних інструментів, який отримав визнання за свою ефективність, є змішане навчання в професійному розвитку. Цей стиль навчання поєднує традиційне очне навчання з онлайн-ресурсами, створюючи гнучкий і динамічний підхід до вдосконалення навичок. Концепція інтегрованого навчання набула значної популярності в останні роки завдяки прогресу технологій і зростаючій потребі в постійному розвитку

навичок у здобувачів освіти. Застосування технологій змішаного навчання в професійному розвитку, який часто називають «змішаним професійним розвитком», використовує сильні сторони методів особистого навчання та онлайн-навчання для створення всебічного та адаптованого досвіду навчання.

Змішане навчання набуває все більшого поширення у сфері вищої та фахової передвищої освіти. Адже підхід змішаного навчання охоплює традиційні цінності очного навчання та інтегрує практику онлайн-навчання, інтегрує найкращі практики онлайн-навчання; особистий час може бути використаний для залучення здобувачів до просунутого інтерактивного досвіду. Водночас, онлайн послідовність курсу може надавати майбутнім фахівцям мультимедійний контент у будь-який час доби, будь-де, де вони мають доступ до Інтернету [4]. Це дозволяє підвищити гнучкість планування для здобувачів освіти та розвинути навички планування часу. Варто акцентувати, що розвиток навичок та якостей, необхідних для успіху в сучасному професійному середовищі, – це важливий крок для здобувачів освіти, які хочуть стати конкурентоспроможними фахівцями.

На думку Мартинюк О. «...Змішане навчання створює середовище, яке відображає освітні очікування здобувачів, а також підтримує підхід, орієнтований на студента, експериментальне навчання, навчання в індивідуальному темпі, електронне навчання за допомогою мультимедійного контенту, синхронну та асинхронну спільну діяльність, скорочення часу на навчання та підтримання зв'язку; він пропонує механізм для задоволення потреб здобувачів в рамках системи цінностей, яку вони приймають» [2].

Завдяки вивченню наукових джерел, можна зазначити, що змішане навчання пропонує потенціал для справжньої трансформації у ЗВО та ЗФПО як для професійної підготовки та розвитку викладачів, так і майбутніх фахівців, зокрема за допомогою інформаційних технологій. Крім того, змішане навчання сприяє мотивації та задоволенню студентів і стимулює відчуття самостійності та відповідальності. Варто зазначити, що динамічні зміни в сучасному українському суспільстві створюють соціокультурну та освітню ситуацію, яка вимагає підвищення якості та професіоналізму майбутніх фахівців, здатних адаптуватися та самореалізуватися в нестабільних та мінливих умовах праці. Майбутнім фахівцям необхідно усвідомлювати зв'язок між своїми особистісними характеристиками та вимогами професії, конструювати власну особистість професії у рамках професіоналізації, що створює умови для становлення конкурентоспроможного фахівця. Питання соціальної мобільності студентів, готовності до самоосвіти в новому інформаційному полі, де

інтеграційна компетентність відіграє важливу роль, також є актуальним для сучасної української студентської молоді [3]. Що потрібно враховувати при реалізації технологій змішаного навчання: здатність викладача розуміти весь освітній процес відповідно до очікуваної мети; використання комунікаційних та інформаційних технологій в освіті, що дозволить підвищити конкурентоспроможність людських ресурсів у 21 столітті [5].

Проаналізувавши стратегії використання змішаного навчання в професійному розвитку, можна зазначити наступні [5, 3]:

1. Визначення потреб майбутнього фахівця. Адже, розуміння конкретних навчальних потреб і вподобань здобувачів освіти, врахування таких факторів, як їхні попередні знання, прогалини в навичках і доступність допоможе сформулювати необхідні фахові навички.

2. Створення шляху навчання, який окреслює послідовність дій і ресурсів. Він повинен узгоджуватись з цілями навчання та дозволить прогресивно розвивати фахові навички.

3. Вибір відповідних методів навчання., наприклад поєднання методів навчання, таких як особисті семінари, вебіари, курси електронного навчання та модулів для самостійного навчання, щоб досягти бажаних результатів навчання.

4. Ефективне використання технологій, наприклад використання системи управління навчанням (LMS) та інтерактивних платформ для надання вмісту, відстеження прогресу та оцінки ефективності.

5. Сприяння взаємодії та співпраці. Заохочення взаємодії між майбутніми фахівцями через дискусійні форуми, відгуки однолітків і спільні проєкти. Це сприятиме розвитку почуття єдності та спільного навчання.

6. Підтримка та ресурси. Наприклад, надання доступу до ресурсів і допоміжних матеріалів, які доповнюють навчальний досвід. Це може включати відео, статті, тематичні дослідження та інтерв'ю експертів.

7. Оцінювання і вимір прогресу. Впровадження регулярного оцінювання дозволить визначити прогрес здобувача освіти та визначити області для вдосконалення. Варто налаштувати гібридний підхід до навчання на основі відгуків і результатів.

Не варто лишати поза увагою і роль викладача в процесі підготовки конкурентоспроможного майбутнього фахівця. Викладач має активно сприяти розвитку студентів як фахівців, роблячи акцент на практичних навичках, soft skills та розвитку особистості, що є важливими для їх успішної кар'єри. Так наприклад, роль викладача в підготовці конкурентоспроможного фахівця є критичною, оскільки вона визначає не лише освоєння матеріалу, але й розвиток навичок, які є ключовими для успіху в сучасному світі: викладач повинен допомагати

здобувачам засвоювати актуальні знання та навички, що вимагаються у конкретній галузі, це може включати роботу з новітніми технологіями, практичні навички роботи з даними, програмуванням тощо; навчати студентів аналізувати інформацію, вирішувати проблеми та розвивати креативне мислення для пошуку нових рішень; стимулювати до самостійного навчання; навчати адаптивності та гнучкості, етики та професійних стандартів.

Зазначимо, які інструменти змішаного навчання дозволяють підвищити цифрові навички майбутніх фахівців:

Використання цифрових інструментів для навчання, наприклад Google Classroom, який дозволяє у процесі підготовки майбутніх фахівців систематизувати роботу всіх учасників освітнього процесу та вивести його на більш високий рівень освітнього процесу [3].

Онлайн-курси та вебіари, які дозволяють вивчати теоретичні матеріали та отримувати практичні навички в своєму власному темпі.

Практичні завдання та проєктне навчання, які дозволяють майбутнім фахівцям застосувати свої знання та навички в реальному світі.

Мультимедійні матеріали для самостійного вивчення. Так, наприклад використання на заняттях відео, аудіо та інших мультимедійних ресурсів може зробити процес більш захоплюючим та доступним. Розвиток комунікаційних навичок, лідерства, розв'язання конфліктів через відеоуроки може бути корисним для будь-якого фахівця, незалежно від галузі.

Ігрові технології для навчання. Використання серйозних ігор або ігрових підходів для засвоєння та підвищення цифрових навичок може бути ефективним методом в процесі змішаного навчання.

Зважаючи на швидкі зміни в сучасних технологіях та бізнес-процесах, спеціалізовані вебіари та відеоуроки можуть допомогти майбутнім фахівцям розвивати конкурентоспроможні навички в різних сферах. Вебіари та відеоуроки, присвячені штучному інтелекту, машинному навчанню, блокчейну, Інтернету речей (IoT) та кібербезпеці, допоможуть зрозуміти останні тенденції та навчити новим технологіям.

Говорити про впровадження технологій змішаного навчання в освітній процес для підвищення навичок у майбутніх фахівців, як про підвищення технологічного рівня професійної діяльності здобувачів можна за умови, якщо вона відповідає вимогам діагностування, відтворення, гарантованості результату, вмотивованості, алгоритмізації, можливості тиражування й перенесення в нові умови. Технологічний складник освіти пов'язаний, передусім, із розвитком особистості, яка готова до оволодіння різними видами професійної майстерності, до самовдосконалення, постійного самооновлення, спрямованого на успіх, яка прагне

знайти вихід з будь-якої ситуації, зрозуміло, що формування саме такого фахівця відповідає викликам часу [8].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Використання змішаного навчання для професійного розвитку майбутніх конкурентоспроможних фахівців пропонує гнучкий, ефективний підхід до вдосконалення навичок у сучасному професійному середовищі, яке постійно змінюється. Змішане навчання має потенціал для стимулювання ефективного навчання та сприяння високоякісній освіті. Переваги змішаного навчання, включаючи гнучкість, персоналізацію, економічність, посилене залучення та підтримку постійного навчання, роблять його цінним інструментом як для майбутніх фахівців, так і для закладів освіти. В процесі дослідження встановлено, щоб успішно застосувати технології змішаного навчання в професійному розвитку, важливо оцінити потреби майбутнього фахівця, створити чіткі шляхи навчання, вибрати відповідні модальності, використовувати технології, сприяти взаємодії, пропонувати підтримку та ресурси, а також регулярно оцінювати прогрес. З правильними стратегіями та найкращими практиками змішане навчання стає найкращим варіантом для навчання протягом усього життя та кар'єрного зростання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Krismadinata U., Jalinus N., Rizal F., Sukardi P., Ramadhani D. Blended learning as an instructional model in vocational education: a literature review. *Universal Journal of Educational Research*. 2020. 8(11B), 5801–5815.
2. Martyniuk O. O., Martyniuk O. S., Pankevych S., Muzyka I. Educational direction of STEM in the system of realization of blended teaching of

physic. *Educational Technology Quarterly*. 2021. Pp. 347–359. doi: 10.55056/etq.39.

3. Osadchyi V., Varina H. Future masters of psychology training for professional activity in the conditions of non-formal education. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*. 2020. № 8. Pp. 49–61.

4. Semerikov S., Chukharev S., Sakhno S., Striuk A., Osadchyi V. Our sustainable coronavirus future. *E3S Web of Conferences*. 2020. doi: 10.1051/e3sconf/202016600001.

5. Varina Kh., Osadcha K., Shevchenko S., Voloshyna V. Development of professional resilience of future specialists in sociology using cloud technologies in blended learning. In *Proceedings of the CEUR Seminar*. 2023.No. 3482, pp. 148–168.

6. Андріяко Т. Ю. Педагогічна сутність і структура конкурентоспроможності фахівця/ 2019. URL: http://intellect-invest.org.ua/ukr/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science (дата звернення 15.12.2023)

7. Драч І., Литвинова С. Формування конкурентоспроможності майбутніх іт-фахівців в умовах інформаційно-освітнього середовища технічних коледжів. 2021. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/728524/1/%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%A2%D0%A2%D0%AF%20-%D0%94%D1%80%D0%B0%D1%87-%D0%9B%D0%B8%D1%82%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0-2021.pdf> (дата звернення 17.12.2023)

8. Лісовець О. В. Теорія та практика формування соціально-правової компетентності майбутніх соціальних працівників в умовах університетської освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; ДВНЗ «Донбас. держ. пед. ун-т». Слов'янськ. 2019. 593 с.